

УДК 343.98

Діана Нодарівна ПНЧУК,

курсант групи ПС-442 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії ДДУВС доктор юридичних наук, доцент Пиріг І. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ПІДОЗРЮВАНИХ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Найважливішим на початковому етапі розслідування будь-яких злочинів, вчинених неповнолітніми, є проведення допиту підозрюваного. Тактично правильно проведений допит дає можливість отримати важливу інформацію задля встановлення істини у кримінальному процесі.

Сутність допиту полягає в одержанні від допитуваних осіб показань стосовно будь-яких обставин, що підлягають доказуванню. Одержання інформації пов'язано з додержанням ряду процесуальних, психологічних та етичних вимог. Для ефективного проведення допиту слідчому необхідно добре розумітися в психології допитуваних, уміти налагоджувати з ними правильні взаємовідносини, уміло застосовувати до них різноманітні тактичні прийоми і методи психологічного впливу.

В цілому допит неповнолітньої особи проводиться за загальними правилами проведення допиту, передбаченими ст. 224 КПК України. Але існує декілька процесуально визначених особливостей, наведених у ст. 226 КПК України, у якій зазначено, що допит неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Тривалість проведення допиту неповнолітнього має процесуальне обмеження у часі: не може тривати без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день.

Допит підозрюваного у віці від 14 до 18 років має низку особливостей, обумовлених морально-психологічними якостями зазначеної вікової групи, серед яких: менший, ніж у дорослих, обсяг знань і життєвого досвіду; слабка зосередженість; підвищена навіюваність; менший розвиток аналітичних навичок при сприйнятті і оцінці сприйнятого; схильність до фантазування; емоційність суджень і дій тощо.

У ході підготовки до допиту необхідно одержати відомості про рівень розвитку неповнолітнього, його інтереси, нахили, звички, родинну мікросферу, взаємовідносини з іншими особами. У ході вибору моменту і тактики допиту неповнолітнього підозрюваного необхідно враховувати його психологічний стан. Зазвичай це емоційне збудження в поєднанні з пригніченістю від незвичної обстановки. Почати слід з бесіди про умови життя, навчання чи роботи, та виховання підлітка, про коло його інтересів, захоплень. Неповнолітній може охоче розповісти про себе і своїх друзів, вважаючи, що ці питання не мають відношення до вчиненого злочину. Після проведення бесіди із докладним викладом біографічних даних йому необхідно доступно та детально пояснити, у вчиненні якого кримінального правопорушення він підозрюється.

Дуже важливим є правильне формулювання питань. Вони повинні бути конкретні, не складні і не містити фактичних даних, здатних виступати підказкою для підлітка. Не варто забувати про таку його рису, як сугестивність, тобто здатність легко коритися чужому впливові.

Вагомим при проведенні допиту є демонстрація слідчим своєї поінформованості про обставини вчиненого злочину. Однак це повинні бути справжні відомості, отримані з протоколу огляду місця події, показань свідків тощо. Використання елемента раптовості при пред'явленні підозрюваному не дуже значного, але переконливого доказу здатне схилити його до необхідності говорити правду. При посиланні на алібі слід враховувати, що підлітки зазвичай задалегідь його не готують. Тому деталізуючі питання про місце, час, спільні дії з іншими особами тощо та відповіді підозрюваного на них, які зафіксовані в протоколі допиту, допоможуть надалі виявити неспроможність його посилань на алібі.

Отже, допит є однією з найбільш інформативних слідчих дій на стадії досудового розслідування. Правильно побудований і тактично грамотно проведений допит неповнолітніх підозрюваних дає можливість отримати важливу інформацію та сприяє вирішенню завдань кримінального провадження.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.13

Дар'я Сергіївна ГОРЕЛІК,

курсант групи КП-645 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри кримінального процесу ДДУВС Бойко О. П.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДНЕСЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДО СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ

Законодавець у новому Кримінальному процесуальному кодексі України до кола посадових осіб та органів, що належать до сторони обвинувачення, відніс оперативні підрозділи. Так, у §2 гл. 3 КПК визначено сторону обвинувачення й ст. 41 КПК до сторони обвинувачення віднесено й оперативні підрозділи. Тобто, оперативні підрозділи, відповідно до положень чинного кримінального процесуального законодавства України, за своїм процесуальним статусом поділяються на: 1) оперативні підрозділи, що забезпечують отримання доказів стороною обвинувачення у кримінальному провадженні; 2) оперативні підрозділи як суб'єкти кримінального процесуального доказування (оперативні підрозділи детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України).

У відповідності до ч. 2 ст. 41 КПК України під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. При цьому співробітники оперативних підрозділів не мають

права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. З огляду на вищенаведене, можемо зробити висновок, що оперативні підрозділи є суб'єктами, на яких покладається обов'язок доказування у кримінальному провадженні. Водночас реалізація цього обов'язку оперативними підрозділами здійснюється лише в межах наданого слідчим чи прокурором доручення на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, що є засобами отримання доказів у кримінальному провадженні. Виконуючи відповідне доручення, оперативні підрозділи отримують фактичні дані та їх джерела, які набувають статусу доказів лише після їх ретельної перевірки та оцінки слідчим, прокурором. Тобто можемо зробити висновок, що чинне кримінальне процесуальне законодавство України не визначає оперативних підрозділів суб'єктами доказування у кримінальному провадженні. Оперативні підрозділи є суб'єктами, які забезпечують отримання доказів стороною обвинувачення у кримінальному провадженні. З наведених норм слідує, що оперативні працівники не мають права здійснювати процесуальні дії за власною ініціативою або звертатися про їх проведення до прокурора чи слідчого судді. Тобто, законодавець штучно створив умови за яких працівники оперативних підрозділів Національної поліції втрачають інтерес до забезпечення інтересів кримінального провадження, оскільки вони позбавлені права навіть клопотатися про проведення процесуальних дій перед судом чи прокурором.

Таким чином, аналіз ст. 41 КПК України дає підстави говорити, що співробітники оперативних підрозділів набувають статусу слідчих з обмеженими повноваженнями і здійснюють процесуальні дії виключно за дорученням слідчого чи прокурора, саме тому відносити оперативних працівників до суб'єктів кримінального процесуального доказування доцільним.

Для вирішення даної проблеми потрібно внести зміни до статті 3 Кримінального процесуального кодексу України, які передбачали віднесення оперативних підрозділів до сторони обвинувачення.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.98

Ольга Владленівна СТРАШКО,

курсант групи ПС-443 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри криміналістики, судової медицини

та психіатрії ДДУВС доктор юридичних наук, доцент Пиріг І. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПІДГОТОВЧІ ЗАХОДИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Одним з ефективних способів протидії злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту під час проведення досудового розслідування є слідчий експеримент. Відповідно до ч. 1 ст. 240 КПК України з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань.

При розслідуванні цієї категорії злочинів слідчий експеримент посідає особливе місце серед інших слідчих (розшукових) дій, оскільки його результати використовуються для підтвердження матеріалів провадження, зібраних раніше, а також можуть бути використані експертом під час проведення інженерно-транспортної експертизи.

Аналізом матеріалів кримінальних проваджень, результатів опитування слідчих та положенням, викладеним в науковій літературі можна визначити організаційно-підготовчі заходи слідчого експерименту при розслідуванні злочинів, що посягають на безпеку руху та експлуатацію транспорту:

- визначення кола учасників експерименту: слідчий, працівники оперативного підрозділу, працівники патрульної поліції, потерпілий, статисти, за необхідності свідки. Особливу увагу необхідно звернути на залучення спеціалістів, експерта-автотехніка з метою проведення подальшої інженерно-транспортної експертизи;

- підготовка науково-технічних засобів. Наприклад, для визначення швидкості виїжджають на місце події і пропонують водію проїхати 100–150 метрів з тією швидкістю, що була перед здійсненням події. Спідометр автомобіля попередньо закривають, а швидкість руху фіксують приладом «Фара» або «Бар'єр». При визначенні швидкості руху людей потерпілому пропонують перебороти певну відстань, наприклад, шлях від тротуару до місця наїзду, фіксуючи при цьому час швидкостеміром;

- підготовка необхідних об'єктів. Слідчий експеримент потрібно проводити із залученням ідентичного транспортного засобу, технічний стан якого обов'язково повинен відповідати тому, що був на момент дорожньо-транспортної пригоди;

- оптимальний вибір прийомів для вирішення окремих тактичних завдань та послідовності їх застосування. Час проведення, стан дорожнього покриття, погодні умови, дорожня обстановка відповідає тим, які існували на момент ДТП.

Таким чином, правильна підготовка до слідчого експерименту дає можливість у повному обсязі провести слідчу (розшукову) дію з метою якісного проведення подальших експертиз, встановлення механізму ДТП, усунути протиріччя у показаннях учасників кримінального провадження, а також довести причетність певних осіб до вчинення суспільно небезпечного діяння.

Одержано 17.04.2018

